

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє

Матеріали Всеукраїнської
студентської науково-практичної конференції
(Умань, 28 жовтня 2022 р.)

За загальною редакцією С. І. Ткачука

Умань
2022

УДК [377+[37.013:62]:001.18(06)

A43

Редакційна колегія:

Ткачук С. І., доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (головний редактор);

Азізов Т. Н., доктор технічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Терещук А. І., доктор педагогічних наук, професор Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Мельник О. С., кандидат технічних наук, доцент Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Бевзюк С. С., старший лаборант

Рецензенти:

Дубова Н. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри професійної освіти та технологій за профілями Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Харитонова В. В., кандидат педагогічних наук, доцент кафедри технологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини

Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у А43 майбутнє : матер. Всеукр. студ. наук.-практ. конф. (Умань, 28 жовт. 2022 р.) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; [редкол.: С. І. Ткачук (голов. ред.), Т. Н. Азізов, А. І. Терещук [та ін.] ; за заг. ред. С. І. Ткачука. – Умань, 2022. – 114 с.

В збірнику представлені тези доповідей учасників Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. «Актуальні проблеми професійної та технологічної освіти: погляд у майбутнє», яка відбулася 28 жовтня 2022 р. в м. Умань на базі Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини.

Збірник адресований науковцям, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться сучасними науковими дослідженнями в галузі професійної та технологічної освіти.

УДК [377+[37.013:62]:001.18(06)

© Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини, 2022

ЗМІСТ

Андрєєва Олена

Досвід використання програмного комплексу САПР JULIVI у підготовці фахівців швейної галузі 6

Андрушко Андрій

Особливості вивчення учнями техніки стрінг-арт на уроках трудового навчання.. 9

Бєвзюк Світлана

Підготовка студентів технічних коледжів до формування знань у галузі Web-дизайну..... 11

Бик Ніна

Використання електронного портфоліо професійних здобутків у процесі атестації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О..... 15

Віштак Софія

Теоретичні аспекти формування санітарно-гігієнічна компетентності у здобувачів вищої освіти..... 18

Глухота Андрій, Самсонюк Оксана

Формування знань, умінь і навичок учнів до взаємодії з навколишнім середовищем за допомогою методу екологічних проєктів..... 21

Гранат Дмитро

Проектування змісту навчального посібника «Тепловий розрахунок двигуна» ... 24

Григорчук Анастасія

Використання інформаційних технологій під час вивчення дисципліни «Технологія обробки матеріалів з практикумом» 26

Гриньо Анастасія

Арт-терапія як інноваційна технологія навчання, виховання та розвитку особистості 29

Гупик Дарія

Розвиток критичного мислення учнів основної школи на уроках трудового навчання..... 33

Данильчик Галина

Роль інформаційно-комунікативних технологій під час професійної підготовки майбутніх вчителів технологій 38

Дерега Роман

Сутність поняття «Національна самосвідомість», його природа та чинники 43

Список використаних джерел

1. Гуревич Р. С. Чи потрібен комп'ютер на уроках трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти – 2001. – №2 – С.6-10.
2. Гуревич Р. С., Шестоपालюк О. В., Шевченко Л.С. "Застосування мультимедійних засобів навчання та глобальних інформаційних мереж у наукових дослідженнях".
3. Гуревич Р.С. Інформаційно-телекомунікаційні технології в освіті / Р.С. Гуревич // Енциклопедія освіти / [Акад. пед. наук України; / гол. ред. В. Г. Кремень]. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 364–365.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел]. – К. ; Ірпінь : ВТФ «Перун», 2004. – 1440 с.
5. Литвин, А. Комп'ютерно орієнтовані навчальні технології у професійно-технічній освіті // Педагогіка і психологія професійної освіти. - 2006. - № 4. - С. 88-98.
6. Шимкова І.В. Організація навчально-пізнавальної діяльності студентів в умовах упровадження хмарних сервісів MICROSOFT для освіти / Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми // Зб.наук.пр. – Вип. 38 / Редкол.: І.А. Зязюн (голова) та ін.- Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2014. – С. 491-496.

Дерега Роман

Науковий керівник: к.п.н, доцент Харитонова В.В.,

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «НАЦІОНАЛЬНА САМОСВІДОМІСТЬ», ЙОГО ПРИРОДА ТА ЧИННИКИ

Проблематика національної самосвідомості особистості є предметом наукового інтересу багатьох дослідників і розглядається широким колом учених різних галузей науки: філософами, соціологами, політологами, істориками, етнографами, філологами, психологами, педагогами та ін. Особливо важливим вивчення цього явища постає в контексті змін у самосвідомості української нації, які відбуваються на фоні теперішнього військового стану, що триває в Україні з 24 лютого і дотепер. Як ніколи актуальною стає потреба ґрунтового аналізу поняття національної самосвідомості із урахуванням його природи та чинників формування.

Аналіз останніх публікацій з питань дослідження національної самосвідомості свідчить про те, що вивченню цього явища було приділено значну увагу у наукових працях М. Боришевського, Д. Тхоржевського, Г. Ставницького, О. Бичко, В. Бородінова, Ю. Пашенко М. Козловець, Т. Потапчука, З. Карпенка, О. Оксенюк, Л. Співак, В. Соколової,

Д. Піонтковської та ін. У дослідженнях вчених простежено історію зародження й розвитку самоусвідомлення української нації, охарактеризовано ціннісний аспект національної самосвідомості та форми її вияву, зосереджено увагу на факторах її формування, розглянуто національну свідомість у контекстах етнічної самосвідомості та національної ідентичності.

За словами В. Соколової, національна самосвідомість передбачає усвідомлення та оцінку людиною чи цілою нацією себе як носія національних цінностей, які сформувалися в системі конкретної спільноти в ході історії. Важливою складовою означуваного явища, на думку дослідниці, є оцінка власної самореалізації та виконання ролі суб'єкта соціальної діяльності, який має на меті самоствердження, здобуття власного місця серед інших націй і залучення до процесу цивілізаційного розвитку всього людства загалом [5].

Дослідник М. Боришевський національну самосвідомість розуміє як «усвідомлення особистістю себе часткою певної національної (етнічної) спільноти та оцінка себе як носія національних (етнічних) цінностей, що склалися у процесі тривалого історичного розвитку національної спільноти, її самореалізації як суб'єкта соціальної дійсності» [3, с. 138]. Такий підхід передбачає нерозривність національної свідомості та національної самосвідомості.

Визначення, сформульоване дослідницею О. Баркановою, спирається на дворівневу концепцію: національна самосвідомість – це водночас усвідомлення власної етнічної ідентичності між різними націями, а також формування власного ставлення до своєї та інших націй [1]. Головний акцент науковиця ставить на етнічну, а не національну ідентичність.

Схоже бачення єдності національного та етнічного компонентів у формулюванні дефініції прослідковуємо у праці Л. Ондар. За словами вченої, національна самосвідомість – це як свідоме, так і несвідоме приписування себе до конкретної етнічної спільноти. Необхідним фактором є національна свідомість – система уявлень особистості про «етнічний світ», що складається зі свого та чужих етносів [4]. Як зазначає дослідниця, національна самосвідомість за своєю природою є водночас і процесом, і продуктом.

Відповідно до означення дослідника А. Березіна, національна самосвідомість – це відносно стабільна система усвідомлених оцінок та уявлень людини щодо притаманних їй етнодиференціюючих та етноконсолідуючих складових існування та діяльності її етносу. Засвоєння цих компонентів дає індивіду можливість усвідомити себе як представника певного етносу [2]. Бачення вченого охоплює усвідомлення представниками нації, передусім, себе як суб'єкта свого етносу, власної етнопсихологічної специфіки, психологічних культурних особливостей своєї спільноти, етнопсихологічної унікальності власної нації, спорідненості та ідентичності зі своєю нацією.

На думку В. Соколової, «національна свідомість – це складна система явищ націогенезу в духовній сфері, яка відображає центральні положення, характерологічні розбіжності буття та розвитку кожної нації» [5, с. 34].

Основою для становлення національної самосвідомості дослідниця вбачає у взаємній пов'язаності цінностей та ідеалів конкретної нації, настанов, менталітету та етнонаціональних стереотипів. Ці ж фактори є визначальними у формуванні національного характеру та етнічної ідентичності. Найсуттєвішими чинниками формування етнонаціональної самосвідомості є сутність і рівень самосвідомості, система звичаїв і традицій певної нації, її мова та культура.

Дуже важливим В. Соколова вважає вплив української народної творчості та мови на духовну сферу української нації і підсумовує, що в особистості, яка має справу з більшими обсягами української літератури, фольклору, мови та історії, національна самосвідомість розвинена значно краще. Це проявляється також у відповідальнішому та свідомішому ставленні до себе з точки зору належності до українського народу. Дослідниця пояснює це базою, закладеною ще з дитинства батьками, а згодом – школою шляхом залучення до взаємодії з українською культурою [5].

Огляд вже наявних поглядів на питання національної самосвідомості довів неоднозначний підхід учених до визначення даної дефініції і дозволив виокремити узагальнююче визначення вище означеного поняття. Національна самосвідомість – складне психічне утворення особистості, яке є самоусвідомленням причетності до нації, спонукає до національного самоздійснення та зорієнтовує особистість на працю в ім'я розвитку своєї держави.

На нашу думку, одну з головних позицій серед чинників становлення національної самосвідомості посідає народна творчість, оскільки вона є фактором формування національної мови, етики, ідеалів, традиційних норм поведінки, особливостей національного характеру та світосприйняття. Саме тому збільшення обсягів і ґрунтовності вивчення історичного минулого свого рідного краю, українських трудових традицій, народних ремесел і промислів, декоративно-ужиткового мистецтва України позитивно впливатимуть на підвищення рівня національної самосвідомості у здобувачів освіти. Серед інших факторів, які будуть сприяти формуванню в учнів національної самосвідомості, ми вбачаємо наступні: підготовка і проведення бесід та доповідей народознавчої тематики, зустрічей зі старожилами, народними умільцями, організація конкурсів на кращий реферат народознавчого спрямування, індивідуальна пошукова робота з народознавчим компонентом через регіональні особливості, організація гуртків, де учні можуть вивчати народні промисли та ремесла, тощо. На нашу думку, такий комплекс методів сприятиме розвитку національної самосвідомості молоді.

Таким чином, досліджуючи проблему формування в учнів основ національної самосвідомості, ми дійшли висновку, що це складне утворення психіки, яке дає можливість відчутти та усвідомити суть свого національного ества, свого місця серед інших націй та народів світу, відчуття і усвідомлення гордості за приналежність до своєї нації. Національна самосвідомість формується всіма засобами рідної мови, історії, культури, мистецтва,

народними традиціями і звичаями тощо. Надійним фундаментом, на якому успішно формується національна самосвідомість українців, є використання виховного потенціалу народних ремесел і промислів, елементів народної трудової педагогіки з опорою на виховний досвід українського народу, відображений в його трудових традиціях та звичаях.

Список використаних джерел

1. Барканова О. В. Динаміка національного самосознання личности в период ранней юности : дисс. ... канд. психол. наук : 19.00.13. Красноярск, 2006. 194 с.
2. Березін А. М. Психологічні чинники генези національної самосвідомості особистості : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2002. 208 с.
3. Боришевський М. Й. Національна самосвідомість та ідентифікація громадян як чинник демократичних перетворень в українському суспільстві. *Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні*. Київ : Український центр політичного менеджменту, 2003. С. 138–144.
4. Ондар Л. М. Взаимосвязь структурных компонентов национального самосознания личности : дисс. ...канд. психол. наук : 19.00.01. Красноярск, 2006. 200 с.
5. Соколова В. Ф. Психологічні особливості розвитку національної самосвідомості студентської молоді засобами української літератури : дис... канд. психол. наук : 19.00.07 / В. Ф. Соколова. Київ, 2005. 196 с.

Дощечкіна Інна

*Вінницький державний педагогічний
університет імені Михайла Коцюбинського*

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВЕ МИСТЕЦТВО ЯК ЗАСІБ ЗАЛУЧЕННЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ТЕХНОЛОГІЙ ДО ХУДОЖНЬО-ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Нове тисячоліття вимагає від нас максимально повного використання інтелектуального і творчого потенціалу особистості, що зумовлює необхідність виявлення її творчого потенціалу, розвитку її творчих здібностей та формування вмінь самореалізації як одного з основоположних принципів реформування, модернізації та демократизації освіти в сучасних умовах розвитку суспільства. Означені завдання є актуальними й для професійної підготовки майбутніх учителів трудового навчання та технологій [1, с. 55]. Особливе місце серед різних видів творчої діяльності належить діяльності особистості в галузі декоративно-ужиткового мистецтва (ДУМ), якісним вищим рівнем якої є творчість.

Творча особистість має бути готовою не тільки до постійних змін, а й до